

Magyargencs

TELEPÜLÉSARCVLATI KÉZIKÖNYV

MAGYARGENCS

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 5
2. Magyargencs bemutatása 7
3. Örökségünk 10
4. Eltérő karakterű településrészek Magyargencs 12
Falusias karakterű területek
5. Építészeti útmutató 16
Tetőhajlásszög
Magasság
Tetőforma
Színek
Telepítés
Terepalakítás
Kerítések
Kertek
Erkélyek, tornácok
Ajtók, ablakok
Homlokzatképzés
Részletek
6. Mai példák 31
7. Utcák, terek 35

BEVEZETÉS

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az analómig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig.

A Marcal- medence a Bakony és a Kemeneshát közt elterülő félmedence, mely Vas és Veszprém megye határán található. A tájegység nevét adó Marcal folyó, a medence nyugati részén folyik, melynek oka, hogy a mellékpatakok hordalékkúpjai a Marcalt nyugati irányba szorítják. A medencét jelenleg nagyrészt lepelhomok borítja, a vízfolyások mentén meszes, homokos, öntésiszap, a magasabban fekvő területeken karbonátos, kavicsos homok és meszes homok található.

A Marcal-medencében jellemzően vulkanikus eredetű kőzeteket használtak építőanyagként. A vulkanikus működés emlékét őrzi a közelben a Ság és Somló tanúhegy, illetve a marcaltői tufamező, amelynek anyagát régóta fejtik építő és útburkolókőnek. A közelben húzódó Bakony jellemzően tengeri üledékből keletkezett kőzetből – mészkő, dolomit, márga – áll. A vulkanikus eredetű kőzetek mellett, így ezen üledékes kőzetek is kedvelt építő anyagok voltak a Marcal-medencében.

A területen a Dunántúltra jellemző utcakép és településszerkezet a meghatározó. Nagyrészt az utcafrontra épített, oldalhatáron álló, földszintes családi házak figyelhetők meg, melyek szalagtelken helyezkednek el. A régi lakóházzal összeépítve a telek hosszanti oldalán gazdasági és állattartásra alkalmas épületek sorakoznak. A telek hátsó része hagyományosan művelés alatt állt.

„Vajon csak a megőrzés a karbantartás a kötelességünk? Vagy inkább fenntartani, gondozni, hasznosítani, gazdagítani és úgy továbbörökíteni?! Hagyományos népi építészeti emlékeinkből sokat tanulhatunk, megőväsük, felújításuk nem öncél. Jól kell sáfarkodnunk ezzel a ránk maradt örökséggel. Táj, természeti, épített értékeink gondozása, gyarapítása és továbbadása elválaszthatatlan életünkötől és kultúránktól. Örökségül adni azt, amit mi is apáinktól, nagyapáinktól kaptunk, ami sorsunk, életünk színtere, a hely ahol születtünk, ahová emlékeinkbe visszatérünk és ragaszkodunk.”

Krizsán András és Somogyi Győző szavai

MAGYARGENCS BEMUTATÁSA

Magyarjencs község Veszprém megyében, Pápától 19 kilométerre észak-nyugatra fekszik. A településtől a megyeszékhely Veszprém 68 km-re található délkeletre. A koraközépkori eredetű Magyarjencs a 18. század közepe táján települt újra mai helyére, a Marcal folyó széles árterében, sík területen helyezkedik el. A település máig megőrizte nyugodt, falusias jellegét. Utcaképe a mai dunántúli falusi utcaképeknek megfelelő, túlnyomórészt az utcafrontra épített, földszintes családi házakból áll össze.

A 18. században egyutcás település (Petőfi Sándor u.), mely szerkezet a 19-ik századtól kezdődően több új utcával bővült. Története során központi tere, illetve közparkja nem alakult ki, az előbbinek funkcióját a Petőfi utca felső szakasza vette át, ahol intézményei és szolgáltató üzletei található. Régi temetője ma használaton kívül van, emlékparkká történő átminősítése javasolt. Mai, közepes méretű temetője a falu szélén helyezkedik el. Területe rendezett, tiszta, sírjelei jellegtelenek. Köztéri alkotásai közül a Petőfi Sándor utcában, a római katolikus templom kertjében álló, 1900 után Pápán készült templomkeresztje figyelemreméltó alkotás, világi jellegű alkotásai újabb keletűek. A településkép egyszintes beépítést, s ez által egységes, rendezett képet mutat, ahol az utcavonalas, előkertes és fűrészfogas beépítésű lakóházakkal is találkozunk. A foghíjtelkek és az üresen álló lakóépületek igen gyakoriak. A telkeknél jellemző a szalagtelkes elrendezés, ahol az egymás mellett fekvő keskeny, hosszú belső telkei hosszanti oldalukkal érintkeznek, így alkotnak többszöri sorozatot. Magyargencs legmarkánsabb épülete a római katolikus- és az evangélikus templom, illetve a három kúria épülete melyek uralkodnak a faluképet.

A település kellemes táji környezetben található, harmonikusan illeszkedik a tájba, alkalmazkodva sík terepadottságokhoz és a környező vizenyős területekhez. A Kemenesalja ÉK-i szélén megtelepült, korábban egyutcás falut Keletről a Marcal széles ártere határolja, melyből 1-2 m magas homokszigetek emelkednek ki. Az enyhén hullámos felszínű, 120-145 m tengerszint feletti magasságú Kemenesalja völgyéből, a többnyire időszakos forrásokból táplálkozó Börhend-patak gyűjti össze a csapadékot. A szántóföldeken kívül nagy kiterjedésű ártéri rétek és az ősi növénytakarókból megmaradt cserfás erdők adják meg a táj jellegzetes képét. A településen nagyrészt extenzív mezőgazdasági területek találhatók, jellemző művelési ág a szántó, gyeperdő, rét. A magasabb fekvésű területeken erdők is találhatók.

ÖRÖKSÉGÜNK

Magyargencs természeti adottságai, történelmének sokszínűsége, a lakosság együtt élése adja azt az identitást, ami épületei, közterületei szintjén is kifejeződik.

A település egésze jelen formájában egységesen megőrizte korábbi, 18. század eleji szerkezetét. A település jelenlegi faluszerkezeti képe szinte azonos a 18. század végi I. katonai felméréssel, esetleg újabb utcák nyíltak, de az eredeti szerkezeten ez nem változtatott.

Magyargencsen országos védelem alatt a barokk kori eredetű, majd 1911 táján átépült egykori Széll-kastély áll. A településen Helyi Védelmi Rendelet nincsen. A védelem alatt álló építészeti emlékei közül a Szél család egykori épületében jelenleg iskola működik. A műemléki védelem alatt álló épület megfelelő állapotban van, de környezetének szakszerű rendezése a még elvégzendő feladatok közé tartozik. A római katolikus templom épülete jó karban van, környezete rendezett. A műemlékvédelem alatt álló épület mellett, két értékes kúriaépület, néhány szép régi lakóház és gazdasági épület van, mely helyi – közülük akár országos – védelmet, de legfőképpen figyelmet érdemel.

A belső településmagban emeletes épület építése megbontaná a jellegzetes településképet, ezért ez kerülendő. Mindez nem zárja ki a régi épületek nívós 21. századi igényű felújítását.

Magyargencs legmarkánsabb épülete a római katolikus- és az evangélikus templom, illetve a három kúria épülete melyek uralják a faluképet. Közvetlen környezetük településképi és kertépítészeti rendezése mindenképpen javasolt.

A régi kőkerítések megtartandóak és törekedni kell, hogy ahol az korábban feltételezhető oda ismét törtkőves kerítések épüljenek, mint ahogy erre jelenleg is van példa a községben. Így megőrizhető a településképi jellegzetessége.

A nagyszámú légvezeték esetenként igen jelentősen rontja a közterek átláthatóságát, különösen a templomok környezetében, amennyiben lehetőség van rá a föld alatti vezeték kialakítására kell törekedni.

A régi épületekhez, épületcsoportokhoz csatolt modern toldalékok esetenként jelentősen csúfítják az utcaképet, ezek megszüntetése javasolt.

A település azon részein, amelyek a bevezető utak felől jól beláthatóak kerülendő minden olyan tömegű új építkezés, amely a település jellegzetes képét megbontja.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK

FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

A mai község többutcás falu. A foghíjtelkek igen ritkák. Utcaképe a mai dunántúli falusi utcaképnek megfelelő, túlnyomórészt az utcafrontra épített, földszintes családi házakból áll össze.

Hagyományos építészete a dunántúli örökség értékeit őrzi. Egymenetes ház a jellemző, s ezen belül az egy és kétlakásos soros udvarok a leggyakoribbak. A településen még sok macskalépcsős, homlokzati megjelenésükben barokk, illetve klasszicista vonásokat tükröző épület található. Építészeti emlékei az elmúlt évszázadokban átépültek, napjainkban a legrégebbiről datálható épületek az 1800-as évek legvégéről származnak. Az átépült házak egy része is őrzi még egy-egy elemében az egykor jellemző építészeti stílust. A régi épületekre jellemző a kőépítkezés, amely rangos utcaképet eredményez. A házak egymenetesek, az udvari fronton árkádos tornácok. A századforduló után tipikus a tornácok beépítése, ahol oldalkamarák kialakítására került sor.

A 20. század végén épült modernebb megjelenésű épületek sorozata egységes utcaképet alkot.

A kertes házaknál hasznos egy megfelelő méretű, kialakítású tároló. A tárolók tervezésénél jó ha összhangban van az épülettel, mivel így egységes képet kapunk.

Ugyanez igaz a kerítésekre is. Az utcai kerítésnél érdemes a környezet szép példáit megfigyelni, azok nyomán mai módszerekkel, friss hangulatú, de illeszkedő kerítést tervezni, építeni.

A kialakult, meglévő beépítési mód megőrzése fontos, így minden esetben meg kell őrizni az egymás után sorolt épületek elhelyezését.

A hagyományokhoz illeszkedő homlokzati megjelenés alakítható ki. A macskalépcsős oromfalakat javasolt megtartani, ezenkívül a vakolt, vakolatkerettel kihúzott homlokzatok, a fa és nyerskő kerítések is megőrzésre javasoltak.

*„Ne feledjük, egy hely alapvető identitása nem állandó és megingathatatlan, hanem élő organizmus, ami fejlődik és időről időre nyilvánvalóbbá válik. Az évszázadok alatt kialakult települések arculatát nemcsak korok, stílusok határozzák meg, hanem saját gazdasági és társadalmi adottságaik, egymáshoz viszonyított helyzetük és kapcsolataik is befolyásolták.”
Krizsán András és Somogyi Győző szavai*

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni.

Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant.

A szépség sokféle lehet.

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

„Ne feledjük, egy hely alapvető identitása nem állandó és megingathatatlan, hanem élő organizmus, ami fejlődik és időről időre nyilvánvalóbbá válik. Az évszázadok alatt kialakult települések arculatát nemcsak korok, stílusok határozzák meg, hanem saját gazdasági és társadalmi adottságaik, egymáshoz viszonyított helyzetük és kapcsolataik is befolyásolták.”

Krizsán András és Somogyi Győző szavai

Magyargencs

TETŐHAJLÁSSZÖG

Közfunkciót ellátó épületek és épületrészek kivételével – kizárólag magastetős, az utcavonalra merőleges nyeregtetős épület építhető $38-45^\circ$ tetőhajlásszöggel. A hátsókert felé eső mellékfunkciójú épület tetőhajlásszöge és tetőalakja ettől eltérő $25-45$ fokos is lehet.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetüknek, hogy illeszkedjenek az utcaképbe.

MAGASSÁG

A településen az épületek magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetük, ez néhány kivétellel 4,5 métert jelent.

Új ház építésénél fontos, hogy illeszkedjen a környezethez az épület magassága, a túl magas épületek rontják az utcaképet.

TETŐFORMA

Magyargencs falusias karakterű településrészén az épületek tetőformája egyszerű, nyeregtetős, pár sátoztetős épület található.

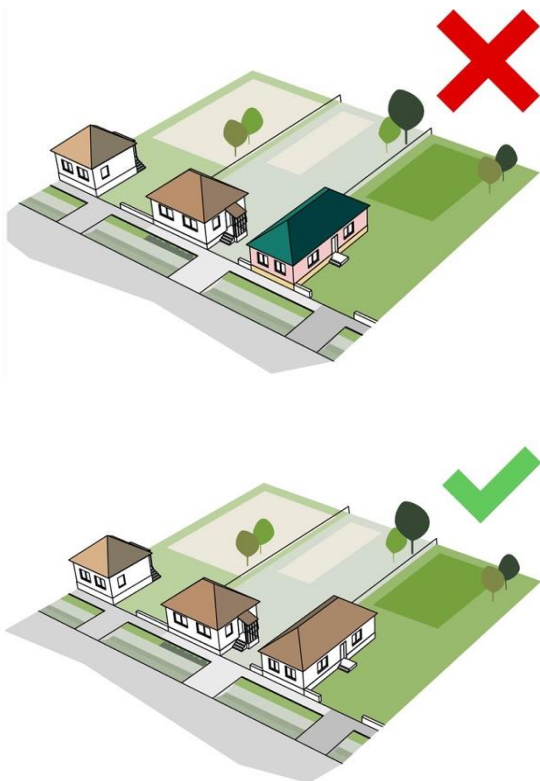
Tördelt tetőformájú épület kerülendő, mivel nem illeszkedik a településképhez. A közfunkciót ellátó épületek kivételével a tető nem állhat 7 síknál többől.

A főfunkciójú épület fő tömegén égetett agyagcserép található. Nem javasolt a fémlemez és táblás lemezfedés, tegola. A hagyományos szürke palafedés csak a meglévők pótlására és annak folytatásaként alkalmazható. Alkalmazható viszont a hagyományos régi betoncserép és nád.

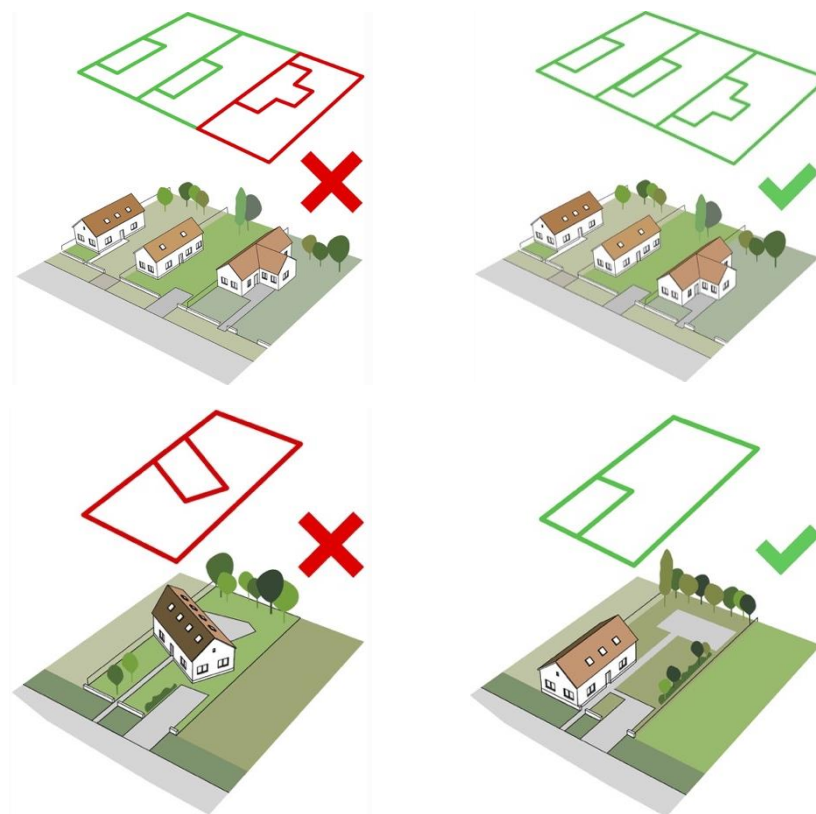
SZÍNEK

A település területén a falusias karakterbe tartozó építmények homlokzati falfelületének színezésénél a környezethez való illeszkedés érdekében a fehér, sárgával tört fehér, szürkével tört fehér, okker árnyalatai, homok- és agyagszín, téglá- és terrakotta vörös színek illetve természetes építőanyagok esetén azok természetes színei kivételével más színek nem alkalmazhatók. Faburkolat, faszerkezetek esetén a barna és zöld szín és annak árnyalatai is alkalmazhatók.

TELEPÍTÉS

Magyargencs településrészeiben az épületek telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. Kerülendő a nem utcával merőlegesen telepített, indokolatlanul nagy mértékben hátrahúzott épületek építése. Az épületek a telkek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható védett kert.

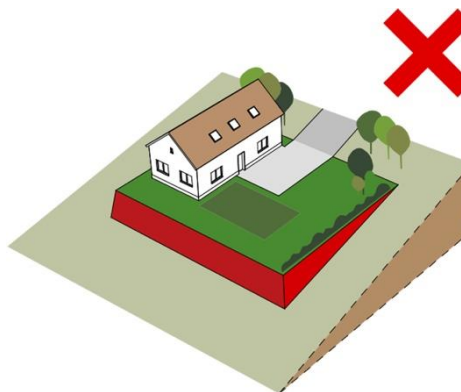
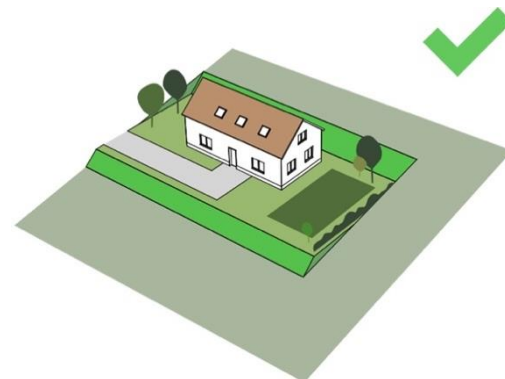
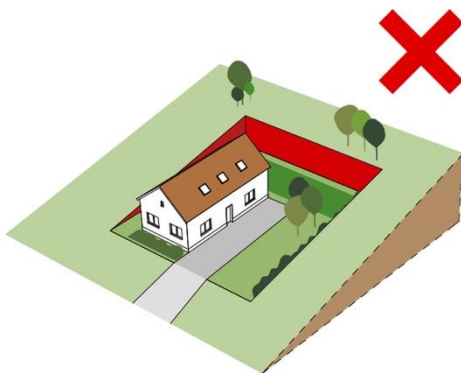
TEREPALAKÍTÁS

Magyargencs község sík területen fekszik, így a lakott terület terepadottságai is ehhez igazodnak. Lejtős terület nem található a településen.

A terepalakításra vonatkozó tanácsokat, azonban érdemes figyelembe venni a legkisebb szintkülönbség esetében is.

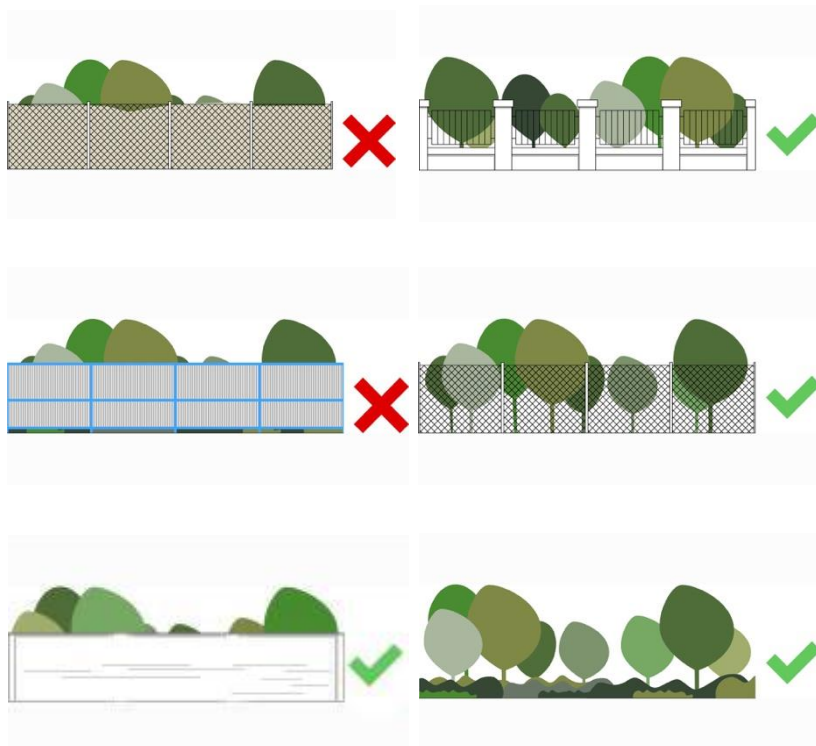
Nem elfogadható az épület földbevéjása, mivel így az esővíz összegyűlik a mélyedésekben és a kert használhatatlanná válik. Továbbá nem jó megoldás az épület teljes kiemelése sem, mivel így a ház kiemelkedik a környezetéből, nem illeszkedik a terepadottságokhoz.

Jó megoldás a terepalakításnál az épület részleges bevágása, így a kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek és kevés földet kell megmozgatni. Kedvező megoldás, ha az épület eleve a terepbe illesztve épül, így teljesen illeszkedik a terepadottságokhoz, környezetéhez, valamint minimális földmunka szükséges.

KERÍTÉS

Magyargencsen a közterülettel határos telekhatáron a helyben kialakult anyag és formavilágú kerítéssel lehet bekeríteni. Tömör kerítés csak természetes kőből soros rakással építhető és futó növényvel befuttatva. Fa anyagú kerítés csak lazúros felületkezelést kaphat a fa eredeti színéhez közelálló színben. Egyéb kerítés a térségben szokásos soros rakású tömör mészkő lábazattal, vagy vakolt felülettel. Külterületen drótfonatos kerítés, vadvédelmi háló, karám építhető.

KERÍTÉSEK

A kerítések vizsgálata során megállapítottuk, hogy vannak hagyományosan alkalmazott anyagok és formák, mint például a kőkerítés megtörve a fával vagy a tömör helyi kőből illetve téglából készült kőkerítések.

Mint az épületek esetében, a kerítések kialakításánál is ajánlott a hagyományos, természetes anyaghasználat és a szomszédos telkek utcai kerítésének megjelenéséhez való igazodás.

A kerítéssel körbehatároljuk a telkünket, épületünket, ezért fontos, hogy összhangban legyen az épülettel a kerítésünk. Az épületnél alkalmazott színek, formák, anyagok megjelenése a kerítésnél is alkalmazhatók, sőt fontos is, hogy alkalmazzuk.

Növényekkel való kombinálás kiváló takarást biztosít és emellett elkerülhető a fal-szerű megjelenés. A növényzet évszakonkénti változása sokszínű kerítést eredményez, mindig újfajta megjelenést ad a területnek.

KERTEK

A kert éppolyan fontos helyszíne a telkünknek, mint az épületek, mivel a kert teremti meg a kapcsolatot a természettel, a rekreáció, a pihenés színtere, de ugyanakkor haszonkertként is megjelenhet. A formák, színek, anyagok ugyanúgy fontosak a kert kialakítása, tervezése során, mint az épületnél. A kert nemcsak az alkotás színtere, hanem a kikapcsolódásé is. A kert tulajdonképpen az épület folytatása a szabadban, mindkét esetben az emberi tevékenységek helyszíne, csak mások az arányok, építőanyagok.

A kertnek különböző részei vannak funkció szerint lehatárolva. Beszélhetünk előkertről, mely az egész kert bejáratául szolgál, és szépen keretezi az épületet. Hátsókertről, mely a rekreáció, kikapcsolódás színtere, illetve oldalkertről, ahol jellemzően a gépkocsibeálló és az épület bejárata kerül kialakításra.

Megfelelő növényalkalmazással, dús növényzettel a kert árnyékoló funkciót is betölthet, ami a meleg nyári napokon igazi felüdülés. Építkezéskor még a tervezés során érdemes végiggondolni, hogy a meglévő növényzetből mit lehet megmenteni és az épületet ennek függvényében célszerű kialakítani.

Szabályként azt mondhatjuk el, hogy a telkek területének minimum 50%-a zöldfelület kell, hogy legyen.

A telkek zöldfelülettel borított részének legalább felét háromszintű (gyep- cserje- és lombkoronaszint együttesen), vagy kétszintű (gyep- és cserjeszint együttesen) növényzet alkalmazásával javasolt kialakítani.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

Mai utcaképében a 19. és a 20. század elejéről alaptevéően két hagyományos lakóháztípus különböztethető meg: az utcára merőleges gerinccel elhelyezett egymenetes, oromfalas, cseréppel fedett, esetenként téglából falazott tornáccal épített lakóépület, illetve – ha kis számban is – de megjelenik a városiasodó, elsősorban Pápa hatását tükröző, az utcavonallal párhuzamosan beforduló, sokszor kapuáthajtóval, 4-5 tengelyes homlokzattal kialakított épület.

A hagyományos építészet egyik jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác, melynek kialakítása, elhelyezkedése többféleképpen lehetséges. A tornác egy félig nyitott, folyószerű, fedett tér, mely nyáron kiválóan árnyékol, az év többi szakaszában pedig véd az esőtől, hőtől. Esztétikus megjelenése és praktikussága okán az épületek meghatározandó eleme is lehet, felújítás, átalakítás során megtartandó.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek külsejére, esztétikai megjelenésére jelentős hatással vannak a nyílászárók. A zárt épület tömegét az ajtókkal, ablakokkal nyitjuk meg a külvilág felé, ezért fontos, hogy milyen módon tesszük. A népi építészet házain a fából készült, osztott spalettás ablakokat, valamint fa ajtókat alkalmaztak. Magyargencsen egyaránt megfigyelhetők világos és sötét színű nyílászárók, illetve gyakori a körülöttük futó szalagkeret.

Új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de leginkább a fa mintázatú, vagy erezetű, víztiszta, vagy matt síküvegezésű ablakok beépítése javasolt. Az utcai homlokzaton spaletta, vagy zsalugáter kialakítása javasolt, mely esztétikus megjelenést biztosít az épületnek. A nyílászárók javasolt színe világos, közép és sötétbarna, zöld, kék vagy szürkével való tört árnyalatok, mezőgazdasági területeken sötétszínűre mázolt, vagy pácolt fa nyílászárók alkalmazhatók. Védett épületeknél el lehet térni.

Az álló formátumú ablakok használata előnyösebb, mint a fekvő ablakoké, mivel arányaiban jobban illeszkedik az épület tömegéhez. Kerülendő a túlzottan díszített, élénk színű ajtók használata, ehelyett az egyszerű, hagyományos ajtók részesítendőek előnyben. Törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. A garázkapuk kialakításakor az épülettel azonos anyaghasználat ajánlott, valamint a visszafogott megjelenés.

Az épületek közterületről látszó falfelületeinek és nyílásai (ablakok, ajtók) arányainak egymással harmóniában és egyensúlyban kell állniuk. Ügyelni kell a tömör és áttört felületek arányára a közterületről látszó felületeken (legyen több a falfelület, mint az ablak vagy az ajtó).

Tetőtér beépítésekor a tetőablakok a tetősíkra vetített felület legfeljebb 10%-án lehetnek. Az utcavonali homlokzaton erkély, lodzsa nem építhető.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A homlokzat kialakítása nagyon fontos az épületnél, mivel ez az arca a háznak. A hagyományos arányok megtartására kell törekedni, a kellemes arányú ablak kiosztásra. A homlokzaton a természetes anyaghasználat, formák alkalmazása javasolt. A falazott, vakolt felületek részesítendőek előnyben a homlokzatképzésnél. A magastető héjalásánál hagyományos sík agyagcserép, nád és zsúpfedés és a régi hagyományos betoncserép alkalmazható. A hagyományos szürke palafedés csak a meglévők pótlására és annak folytatásaként alkalmazható.

Az épületek meghatározó felülete csak vakolt lehet, egyéb felületképzések csak kiegészítő homlokzati elemként szerepelhetnek. A falusias karakterű területen csak a hagyományokhoz illeszkedő homlokzati megjelenés alakítható ki. Meg kell tartani, valamint újra kell építeni a macskalépcsős oromfalakat, vakolt (csak fehér, törtfehér szín használható), vakolatkerettel kihúzott homlokzatokat.

A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben. A jól megválasztott burkolat nemcsak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja. A képeken látható homlokzatképzéseknél a hagyományos arányok, formák alkalmazása látható, mely a környezetéhez is alkalmazkodik. Ez egy olyan kombináció, mely lehetővé teszi, hogy egyszerre kiemelkedjen és illeszkedjen a településképbe az épület.

Az egy telken lévő építmények tömegeit és homlokzatait (homlokzati színezéseket) úgy kell kialakítani, hogy azok egymással összhangban legyenek és formai szempontból egységes építmény-együttes hatását keltsék. A szomszédos épületek utcai homlokzatának magassága maximum 0,5 méterrel térhet el egymástól. A szomszédos épületek tömegformálásukkal, színvilágukkal egymáshoz illeszkedjenek.

Az osztott nyílászárók arányai és egymáshoz való viszonyuk harmóniát teremtenek a homlokzaton. A természetes anyaghasználat, a vakolt felületek összhangja barátságos, esztétikus megjelenést kölcsönöz az épületnek.

RÉSZLETEK

Magyargencsen a hagyományos építészetre jellemző díszítőelemek mutatkoznak meg az épületeken. Több épületen megfigyelhető az ablakok színes, szalagkeretes díszítése, illetve a homlokzaton a szalagkerethez színben illeszkedő vakolatdísz.

Néhány ház homlokzatán az építési évszám és címer is megjelenik. Magyargencsen általában kevés részletekben rejlő díszítő elem jelenik meg, ezek leginkább a tetőn találhatóak.

Az épület fontos eleme a kémény, melynek esztétikailag szintén illeszkednie kell a környezetéhez, így az épület egészéhez és a szomszédos házakhoz és azok részleteihez. Egy rosszul elhelyezett, aránytalan kémény elüt a településen megjelenő kéményektől, elronthatja a felújított épület megjelenését, ezért fontos a kialakításnál a hagyományos arányok, formák, színek, díszítések figyelembe vétele, továbbá gázkémény csak burkolt (tégla, rabc) kivitelben épülhet.

A Marcali medence jellegzetes téglakéményeit láthatjuk a képeken, melyek különböző méretűek, arányúak. Egy rosszul elhelyezett, aránytalan kémény elüt a településen megjelenő kéményektől, elronthatja a felújított épület megjelenését, ezért fontos a kialakításnál a hagyományos arányok, formák, színek, díszítések figyelembevétele.

MAI PÉLDÁK

Ebben a fejezetben a településen lévő esztétikus, követendő épületeket mutatjuk be. Új ház építéskor, régi átalakításakor fontos, hogy az épület tömegalakítása, homlokzata illeszkedjen a településképbbe.

A tömegalakítás a környező épületek tömegétől nagyban függ. Az utcakép összhatását rontja a túl nagy tömegű, terjengős épületek, melyek elnyomják a kisebb épületeket.

Javasolt a hagyományos tömegalakítás, a nem túl széles épületek kialakítása, melyek igazodnak a korábban kialakult utcaképhez.

Az anyaghasználat esetében mindenképpen a természetes anyagok kő-, faburkolat, vakolt falfelületek és a visszafogott színezés részesítendőek előnyben.

A képen egy hagyományos, utcára merőleges, egymenetes felújított parasztház látható. Azon kevés épületek közé tartozik a településen, mely tornáccal rendelkezett, az oszlopok közét mára üveg nyílászárókkal építették be, így csatolva az épület belső tereihez. Az épület híven őrzi a hagyományos építkezés stílusjegyeit. Az épület feltehetően téglából épült, falazata vakolt, a településképhez illeszkedő halványsárga színezettel, illetve fehér szalagkeretekkel és vakolatdíszekkel. A tető formája nyeregtető, melyen az eredeti héjazat figyelhető meg, illetve az udvar irányába padláslyukak néznek. Utcai homlokzatán két ablak jelenik meg, a homlokzati színesítéshez illő sötétzöld keretekkel. Oromzata gazdagon díszített, a padlás szellőzőnyílásai szépen formáltak és szimmetrikusan helyezkednek el. A két szellőzőnyílás között címer és az építés éve látható. Dícséretes, hogy a kerítés anyaghasználatában és színezetében is illeszkedik az épület tömegéhez és áttörtsége is megfelelő, nem rejti el a kertet és az épületet.

A képen látható épület szintén hűen őrzi a hagyományos falusi építészet stílusjegyeit.

Homlokzati színezése nem kirívó, harmonikusan illeszkedik a településképbbe. Lábazati színezése szintén visszafogott, világosbarna. Az utcai frontra néző két ablak sajnos műanyag keretet kapott, de a sötét színű spaletta még az eredeti elemek közé tartozhat. Az ormfalon nyitott két szellőzőnyílás kellemes, félköríves kialakítású, az épület megjelenéséhez illő vakolat dísszel.

A harmonikus látványhoz hozzájárul az épület előtti növénykiültetés.

Az alábbi épület hosszanti gerince az utcával párhuzamosan helyezkedik el, mely a városiasodó építkezés jellemzője. Az épület öt ablakkal az utcára néz, melyeket igen díszes szalagkeret díszít. A homlokzati színezés a településképbbe illeszkedő fehér, a lábazat ehhez passzoló világosszürke. Az oromfalon még a hagyományos falusi építkezésre jellemző macskalépcső figyelhető meg, illetve kis kör alakú szellőző nyílás. A kapu szorosan illeszkedik az épülethez, anyaghasználata és színezete megegyezik azzal. Az épület előtti örökzöld kiültetés mind színében, mind arányaiban kellemesen egészíti ki az épület megjelenését.

UTCÁK, TEREK

Az élhető, esztétikus és barátságos településeknek a hozzátartozói a gondozott virágos, zöld utcák és terek. A közterületeken, utcákon, tereken lévő növényzet fontos szerepet tölt be a település lakóinak életében, ezért a cél ezek megőrzése, fenntartása és újabbak kialakítása.

Magyargencs településen gondozott, rendezett látványt nyújt az utcakép. Az épületek előtt kis bokrok, járda, zöldsáv található. A település zöldfelületi adottságai jók, kivéve a Kemeneshőgyész felőli bevezető szakaszt és a Petőfi Sándor utca evangélikus templom és gyógyszertár közötti szakaszát, ahol a legszűkebb az ültetési sáv. A településen jól kihasználták a zöldfelületi adottságokat, még a közepes adottságú részeken is. Az utcák egy-két szakasztól eltekintve megfelelően fásítottak. Magyargencs is jó példa arra, hogy milyenné válhat egy település zöldfelülete, ha ésszerűen használják ki az adottságokat és hagyják nőni a 40-50 éve elültetett fákat. Magyargencs fasorai nemcsak egységesek, de megfelelő korúak is ahhoz, hogy igazán dekoratív elemei lehessenek a zöldfelületnek.

A településkapuk, illetve a belterületi településszegély képében is meghatározóak a fasorok. Délről érkeve a zöldfelületi sáv elég szűkös, de a baloldalon lévő fás park nagyszerű lehetőséget nyújt egy megfelelő települési fogadókapu kialakítására.

A település fontos közparkja az általános iskolát körülölelő park. A kastélykert kiemelkedő értékei a kastély előterében álló és a hátsókert hatalmas vadgesztenyéi, illetve a hátsókert japánakáca.

Sajnos, mint a legtöbb kis településen itt is vizuális konfliktust okoznak a közterületeken kialakított betonoszlopok, a légvezetékek pókhálója.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek fontos, jellegzetes tartozékai a településeknek. Az utcaképet nemcsak az épületek és a növényzet alakítja, hanem a hirdetések, reklámtáblák is meghatározzák, ezért fontos hogy megfelelő minőségű, esztétikailag korrekt hirdetések, reklámtáblák és cégérek gazdagítsák az utcákat. A figyelemfelkeltés a céljuk, ne legyen meghökkentő. A hirdetések lényege a tájékoztatás, amelyet az utcaképhez illően is megtehetünk.

A falusias karakterű területeken csak egységes megjelenésű információs vagy más célú berendezés helyezhető el. A település területén óriásplakát, építési reklámháló, fényreklám, zajreklám nem helyezhető el.

IMPRESSZUM

MAGYARGENCS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.magyargencs.hu

magyargencs@globonet.hu

8517 Magyargencs, Petőfi u.127.

Telefon: +36 88 552 200

Polgármester: Boros Tamás

Főpítész: Németh Ferenc

planteus@planteus.hu

SZERKESZTETTE: Planteus Kft.

SZÖVEG: Czeiz Zsuzsa, Cseh Edina, Németh Ferenc, Németh Kristóf, Török Beáta

FOTÓ: Czeiz Zsuzsa, Cseh Edina, Németh Ferenc, Török Beáta

GRAFIKAI TERVEZÉS: Czeiz Zsuzsa, Cseh Edina, Németh Ferenc, Németh Kristóf, Török Beáta

ÁBRA: Az általános építészeti útmutatóban található ábrák a Lechner Nonprofit Kft. tulajdonát képezik.

Forrás: <http://tak.lechnerkozpont.hu>

Magyargencs, 2017.